

Vår saksbehandler
Ob Jens S. Dølør
+4799096640

Vår dato 2015-09-28
Vår referanse 2015/025178-021/FORSVARET/ 402

Tidligere dato 2015-06-19
Tidligere referanse 2015025178-001

Til

Forsvarsdepartementet

Pøstboks 8126 Dep
0032 OSLO
NORGE

Kopi til

Feltprestkorpsset
Forsvarets personell- og vernepliktssenter
Forsvarets spesialstyrker
Forsvarets sanitet
Forsvarsstaben
Heimevernet
Hæren
Luftforsvaret
Sjøforsvaret
FST/O

Høringsinnspill - Lov om verneplikt og tjeneste i Forsvaret

1 Bakgrunn

Forsvarsstaben/Personellavdelingen (FST/P) viser til utsendt høring av «Lov om verneplikt og tjeneste i Forsvaret». Høringsfrist er 1. oktober 2015.

2 Drøfting

2.1 Generelt

FST/P har hatt høringsutkastet på bred høring i Forsvaret. Høringsinnspillet berører mange avdelinger og fagmiljøer i Forsvaret, og det har vært viktig å innhente høringsinnspill bredt i Forsvaret.

Hovedretningen i høringsinnspillene er positive. En samling av etablerte lover og forbedring av lovtekst er i hovedsak oppfattet som positivt. Utkastet til ny lov innfrir på de fleste områder når det gjelder å forenkle regelverket og gjøre det mer oversiktlig. Forslaget har en gjennomgående god struktur og inneholder et enkelt, men likevel presist språk.

Noe av HVs egenart harmoniseres bort med det nye lovforslaget og det bør utarbeides en egen forskrift for HV knyttet til forsvarsloven for bedre å få frem Heimevernets egenart.

Det er et par fakta feil i høringsnotatet. I pkt 6.4.3 om Verneplikts-forvaltningens uavhengige rolle side 26, står det at Stortinget ble varslet og ga sitt samtykke til å slå sammen Utskrivningsvesenet og Vernepliktsverket. Det korrekte er at Stortinget ble orientert om en samordning, koordinering og effektivisering av vernepliktsforvaltningen, som omfattet utskrivningen underlagt Generalkrigskommisæren og Krigskommissærene på den ene siden, og rulleføringen underlagt de respektive Generalinspektører på den andre siden. I samme punkt side 28, står det at Forsvaret siden 1991 har ført kontroll med forvaltningen av de vernepliktige uten at dette har vært problematisk. Til dette er å bemerke at Forsvaret alltid har ført kontroll med de vernepliktige. Samordningen innebar at Forsvaret også fikk ansvaret for forvaltningen av de utskrivningspliktige, altså personer som ikke var å

Postadresse**Besøksadresse****Sivil telefon/telefaks**
+47 03 003/+47 61 10 36 99**Militær telefon/telefaks**
99/0500 3699**Epost/ Internett**
forsvaret@mil.no
www.forsvaret.no**Organisasjonsnummer**
NO 986 105 174 MVA**Vedlegg**

betrakte som militært personell, sågar personer som påberopte seg fritak for militærtjeneste av overbevisningsgrunner. Vernepliktsverket ble opprettet direkte under FSJ som den enheten i Forsvaret som skulle stå for den samordnede vernepliktsforvaltningen.

2.2 Strukturelle innspill

I forslaget innføres det nye betegnelser. Blant annet foreslås det at begrepet militært personell skal endres til militært tilsatt og brukes om offiserer, befal, grenaderer og konstabler, mens begrepet vernepliktig ikke skal være omfattet av et samlebegrep. I tillegg brukes begrepet personer flere steder i forslaget (kap. 6) uten at dette er nærmere definert. FD bør vurdere å bruke begrepet personell som et overordnet begrep om alle som gjør tjeneste i Forsvaret. Det vil si at militært tilsatte og vernepliktige samlet betegnes som personell. I stedet benyttes begrepet personer i forslaget (kap.6), uten at dette er nærmere definert. Dette fungerer ikke alltid så godt, for eksempel i forslag til ny § 50 om personer som ikke kan beordres. Her hadde det vært bedre å bruke begrepet personell for å synliggjøre at man fortsatt snakker om mennesker med tilknytning til Forsvaret. Videre i § 52 fremgår det at personer som ikke kan beordres kan søke fritak. Av § 49 fremgår det at det er snakk om militært tilsatte. FD bør vurdere om begrepet personell er mer dekkende.

I lovforslaget foreslås en justering av definisjonen av internasjonal operasjon. Hensikten er ikke å innføre noen materielle endringer, kun å klargjøre og samkjøre med begrepsbruken internasjonalt. FST vil påpeke at fordi oppfølgingsplikt kun utløses for dem som er i en internasjonal operasjon, er det viktig at dette begrepet er klart og forutsigbart definert. Forsvaret knytter retten til oppfølging opp til de som tjenestegjør under OPL/I. Er personellet under OPL/I, så utløses retten til oppfølging og medaljer. Det finnes eksempler på type tjenestegjøring utenfor Norge som fremstår like i form og oppdrag, men og hvor den ene er definert som intops/OPL/I og den andre ikke. For eksempel er Triton som pågår nå i Middelhavet en intops, mens oppdraget til minerydnerne i Østersjøen ikke er det. FST har mottatt henvendelser om dette, og det oppleves ofte vanskelig å forklare denne forskjellen.

2.3 §1

FST vil bemerke at der Forsvarspersonelloven har som formål å legge til rette for en hensiktsmessig anvendelse av Forsvarets personellressurser, er formålet etter forsvarsloven å sikre Forsvaret egnet personell. Det bør presiseres nærmere at formålet også er å ivareta personell som tjenestegjør i Forsvaret.

2.4 §2

I andre ledd står det at verneplikten er norske statsborgeres plikt til i fred og krig å gjøre tjeneste i Forsvaret hvis Forsvaret finner dem skikket til tjeneste. I forslagets § 6 om hvem som har verneplikt, står det at utenlandske statsborgere som har en fast tilknytning til Norge, kan bli pålagt verneplikt hvis ikke avtale med landet de er statsborgere av, er til hinder for det. § 2 er å betrakte som en hovedregel for hvem og hva verneplikten innebærer, mens § 6 gir presiseringer og unntak. § 2 bør også omfatte utenlandske statsborgere som har en fast tilknytning til Norge. Andre ledd bør endres i samsvar med dette. Nytt andre ledd bør lyde:

Verneplikten er norske statsborgeres plikt til i fred og krig å gjøre tjeneste i Forsvaret hvis Forsvaret finner dem skikket til tjeneste. Denne plikten gjelder også for utenlandske statsborgere som har en fast tilknytning til Norge.

2.5 §3

Det etterlyses økt klarhet i utredningen og i lovforslaget i forhold til hvem som omfattes av hvilke bestemmelser, herunder i forhold til tjenestepliktige med og uten et verneplikts forhold, militært tilsatte og for øvrig sivile.

2.6 §4

Bestemmelsens første setning lyder: «Personer under 18 år som gjør tjeneste i Forsvaret, skal ikke gis opplæring eller delta i stridsrelatert virksomhet». Dersom man leser § 12 ser man at denne regelen ikke gjelder absolutt. Her står det at «personer som etter søknad innkalles til tjeneste eller opplæring i Forsvaret før det året de fyller 19 år, har verneplikt fra og med den dagen tjenesten eller opplæringen

---

starter, men ikke tidligere enn 1. januar det året de fyller 17 år.» Etter § 12 har man altså mulighet til å få opplæring før man har fylt 18 år. Dette unntaket bør muligens presiseres i § 4.

2.7 §5

Bør endres til: «Heimevernet utøver normalt lokalt territorielt ansvar og ....» for å få frem at dette ansvaret er delegert og ikke lovbestemt.

Hvl. § 1 beskriver at personellet i HVs organisasjon fortrinnsvis skal delta «i vern av Heimtraktene». I forslaget til ny lov er dette fjernet noe som innebærer at HV står friere til å disponere personellet i styrkestrukturen etter behov. HV ser fordelene med at man ikke har den sterke bindingen som ligger i dagens lovtekst «...skal fortrinnsvis delta i vernet av heimtrakten...». HV foreslår i pkt 2.2 (se under) et tillegg i teksten til § 5 i den nye loven. HV foreslår følgende endring i § 5: «...Heimevernet ... vil normalt operere lokalt, og skal innrettes mot territoriale operasjoner som en del av nasjonale fellesoperasjoner...»

Det fremgår av høringsnotatets beskrivelse av gjeldende rett at Forsvaret i dag består av tre forsvarsgrener (Hæren, Sjøforsvaret og Luftforsvaret). I tillegg kommer HV, fellesinstitusjonene og spesialstyrkene. I forslag til ny § 5 står det imidlertid kun at Forsvaret er organisert i de tre forsvarsgrenene og HV. «Forsvaret er organisert i Hæren, Sjøforsvaret og Luftforsvaret (forsvarsgrenene), Heimevernet og fellesinstitusjoner.»

2.8 §6

I lovforslagets § 14 er det foreslått en videreføring av bestemmelser i Heimevernsloven som åpner for utvidet verneplikt for personer mellom 44 og 55 år der hvor Heimevernet ikke har mange nok tjenestepliktige under 44 år. Tilsvarende bestemmelse finnes ikke i fredstid for Forsvaret for øvrig. Selv om det nok ligger utenfor mandatet knyttet til denne lovrevisjonen, kan det kommenteres at for Sanitets- og veterinærtjenesten i Forsvaret ville en tilsvarende adgang til utvidet verneplikt for aldersgruppen 44 – 55 år vært hensiktsmessig og nødvendig dersom Forsvaret skal få tilgang til tilstrekkelig personell med riktig kompetanse. Det kan også knyttes noen kommentarer til oppbygningen av kapittel 2. Forslag til ny § 6 er plassert som første bestemmelse under kapittel 2 om «Verneplikten» og inneholder hovedregelen om at norske statsborgere som er skikket til tjeneste i Forsvaret, har verneplikt fra det året de fyller 19 år, til utgangen av det året de fyller 44 år. Imidlertid er det flere bestemmelser i samme kapittel som innebærer unntak fra dette (§§ 12, 13, 14 og 16). Med tanke på formålet med lovrevisjonen fremstår det mer hensiktsmessig å plassere disse bestemmelsene direkte etter § 6 slik at hovedregel og unntak fra denne lett kan sees sammen.

§ 6, 5. ledd bør endres til:

«Fritatt for verneplikt er ordinerte prester i Den norske kirke og prester og forstandere i registrerte tros- og livssynssamfunn. Dersom de har tjenestegjort i Forsvaret, er de etter nærmere bestemmelser av Kongen pliktige til å tjenestegjøre som tros- og livssynspersonell i Forsvaret.»

2.9 §8

I første ledd første punktum er opplysnings- og meldeplikten begrenset til å gjelde for personer mellom 17 og 55 år. Sivilbeskyttelsesloven § 8 gir bestemmelse for tilsvarende opplysnings- og meldeplikt, men her brukes «personer som vurderes til tjeneste i Sivilforsvaret og tjenestepliktige plikter...». Dette er en noe mer treffende angivelse av hvem plikten gjelder for, sett i sammenheng med forslaget § 7 andre ledd om formålet med innhenting og behandling av personopplysninger.

§ 8 første ledd første punktum bør lyde:

Personer som vurderes til tjeneste i Forsvaret, vernepliktige og tjenestepliktige plikter på oppfordring å gi Forsvaret opplysninger som har betydning for verneplikten.

Det følger av høringsnotatet at forslaget til ny § 8 skal klargjøre plikten til å gi og utlevere opplysninger som kan ha betydning for at Forsvaret kan avgjøre om en person er vernepliktig, og om vedkommende kan tjenestegjøre i Forsvaret. Slik forslaget til § 8 fremstår, legges det opp til at den

enkelte først på oppfordring plikter å gi Forsvaret opplysninger. Det vil utfra ordlyden si at plikten forutsetter en oppfordring. Den enkelte har således ikke en ubetinget plikt til å på eget initiativ gi Forsvaret slike opplysninger. Det fremstår noe uklart hva som ligger i «på oppfordring», herunder om bestemmelsen hjemler at det kan gis en generell oppfordring om å gi opplysninger av betydning under tjenestegjøring, noe som i realiteten vil tilsvare en meldeplikt. Det er ikke uvanlig at forhold som kan ha betydning for verneplikten og tjenestegjøringen kan endre seg i perioden personellet tjenestegjør. Det bør vurderes hvorvidt det bør pålegge den enkelte å på eget initiativ aktivt overbringe opplysninger av slik betydning.

Videre kan det kommenteres at § 8 er plassert i kapittel 2 om «Verneplikt». I § 8 første ledd refereres det kun til forhold som har betydning for verneplikten og ikke tjenesteplikten. Virkeområdet til § 8 fremstår i sin helhet noe uklart, med tanke på personell med tjenesteplikt uten å være vernepliktig og for tilsatte, og kan skape usikkerhet med tanke på hvem som har plikter etter bestemmelsen.

Bestemmelsen bør klargjøres ytterligere, og bør gjelde vernepliktige og tjenestepliktige.

I forslaget fjerde ledd bør det presiseres at dette er et tillegg til bestemmelsens første ledd.

2.10 § 10

FST registrerer at «legekjenning» foreslås endret til «vedtak om helsetilstand», blant annet for å presisere at dette er en avgjørelse som kan påklages, dog uten at det er et vedtak etter forvaltningsloven. FSAN har ingen innsigelser til dette, men ser at det vil medføre behov for endring av begrepsbruken i Forsvarets interne regelverk.

Videre registreres det at bestemmelsen om utsatt legekjenning i vernepliktsloven § 30 ikke foreslås videreført. Bakgrunnen for dette er ifølge høringsnotatet at vurderingen skal baseres på den faktiske helsetilstanden og at personer som antas å få endringer av helsetilstanden sin kan be om ny vurdering når de mener at helsetilstanden har endret seg. Hvem som har plikt til å la seg undersøke av lege bør tydeliggjøres. Bestemmelsen er plassert i kapittel 2 om verneplikten. I § 10 første ledd er dette formulert. For å sikre en gjennomgående begrepsbruk, bør det presiseres om dette gjelder alle tjenestepliktige herunder tilsatte, ref siste setning.

Andre ledd svarer bedre til overskriften og utgjør det viktigste i bestemmelsen. Første ledd er mer spesifikk. «Fra det mer til det mindre»-prinsippet tilsier at annet ledd bør komme før første ledd. Første ledd bør i stedet inkorporeres i § 11, ev. kan det lages en egen paragraf om vedtak om helsetilstand.

2.11 § 11

Det må framgå av § 11 at også Forsvaret kan klage et vedtak om helsetilstand. FST har ikke innsigelser til at det presiseres at det er klageadgang på vedtak om helsetilstand. Dog registreres det at detaljene i vernepliktsloven § 31 første og andre ledd kun vurderes videreført i forskrift. Når det gjelder vernepliktsloven § 31 tredje ledd om at enhver legekjenning avgitt etter denne lov, kan innen 6 måneder etter at kjennelsen er avgitt oppheves av Sjefen for Forsvarets sanitet, viser FD i høringsnotatet til at denne bestemmelsen videreføres i lovforslaget § 11 første og andre ledd. FSAN har vanskelig for å se at dette medfører riktighet.

Bestemmelsen synes noe lite utredet og redegjort for, herunder forholdet til omgjøringsadgangen for Forsvaret. I høringsnotatet vises det til at vernepliktsloven § 31 kan tolkes både som en omgjøringsadgang for Forsvaret og en klagerett for den enkelte. I ny § 11 presiseres det at det er klageadgang på vedtak om helsetilstand, men det sies intet om omgjøringsadgang eller adgangen for sjef Forsvarets sanitet til å oppheve et slikt vedtak.

2.12 § 12

Som det framgår av høringsnotatet punkt 7.3.8, er bestemmelsen i vernepliktforskriften § 3-2 om yngreårige tatt inn og videreført i § 12. Forslaget sier at personer under 18 år kan pålegges verneplikt fra 1. januar det året de fyller 17 år. Dette innebærer i verste fall at barn på 16 år kan bli pålagt plikt til i fred og krig å utføre oppgaver som Forsvaret tildeler, i den stillingen og på det stedet som Forsvaret bestemmer. Paragraf 4 gir imidlertid fritak for slik tjeneste for personer under 18 år. Hensikten med bestemmelsen i § 12, er å ivareta personer som frivillig søker tjeneste og opplæring i Forsvaret før det året de fyller 19 år. Dette er særlig aktuelt for Forsvarets lærlinger.

Bestemmelsen i forslaget § 12 om at verneplikt kan pålegges personer under 18 år, virker forvirrende sett sammen med bestemmelsen i § 4 om fritak for tjeneste for de samme personene. Med tanke på de kravene til opplæring og tjeneste som må legges til grunn for å pålegge noen en slik tjenesteplikt som verneplikten innebærer, bør laveste alder for å kunne pålegges verneplikt være 18 år. Dette bør imidlertid ikke være til hinder for at Forsvaret fortsatt kan ta inn militære lærlinger under 18 år, men da som frivillige. Tjenestepliktens omfang reguleres da gjennom arbeidsavtaler for lærlingene.

Paragraf 12 bør lyde:

Personer som etter egen søknad innkalles til tjeneste eller opplæring i Forsvaret før det året de fyller 19 år, har verneplikt fra og med den dagen de fyller 18 år. Opplæring før denne dagen er frivillig tjeneste.

Departementet kan gi forskrift om hvilken tjeneste og opplæring som omfattes av denne bestemmelsen.

Kommentar til lovforslagets §§ 12-14

Vurder om dette bør fremgå tidligere i loven i tilknytning til, eller etter, § 6. Dette av hensyn til helheten. Det er hensiktsmessig å finne regler om samme emne på samme sted i loven.

2.13 § 14

Det går ikke klart fram av verken forslaget eller høringsnotatet om denne utvidede verneplikten kommer i tillegg til 19 måneders tjenesteplikt, jf. forslaget § 18 første ledd, eller om dette er en utvidet verneplikt. Vilkårene for den utvidede verneplikten må klar framgå av bestemmelsen.

2.14 § 15

Paragraf 15 første ledd bør lyde:

Vernepliktige som ikke skal kalles inn til tjeneste i Forsvaret, kan overføres til Sivilforsvaret eller politiet.

2.15 § 17

Det bør vurderes å fjerne skillet mellom repetisjonstjeneste og HV-tjeneste som det gjøres under bokstavene b) og c) siden tjenestenes hjemmel i utgangspunktet er den samme. Bokstav c) bør derfor utgå og bokstav b) endre til «repetisjonstjeneste og heimevernstjeneste».

FST foreslår at § 17 tredje ledd bokstav d) endres slik at den bedre presiserer hva som skal regnes som «særlige øvelser som skal styrke Forsvaret».

FST ser det som hensiktsmessig at kostnadsspørsmålet reguleres uttrykkelig, på lik linje med den någjeldende heimevernsløven.

FST er positiv til at det presiseres at tjenesteplikten i Forsvaret går foran annen lovpålagt tjenesteplikt, herunder blant annet tjenesteplikten som følger av helseberedskapsloven. Det står imidlertid at det er tjenesteplikten for vernepliktige som går foran, det vil si at eventuell forrang for tjenesteplikten til personell uten et verneplikts forhold ikke er omtalt. Det vises i den forbindelse til våre kommentarer i pkt. 2.3. Se for øvrig FSANs kommentarer til § 31 hvor forholdet til det sivile helsevesenet kort omtales. Av høringsnotatet synes det å fremgå at § 17 omhandler tjenesteplikten i fredstid. Dette bør vurderes presisert, selv om det kan sies å fremgå av bestemmelsen sett i sammenheng med forslaget til § 33 som omhandler tjenesteplikten i krig eller når krig truer.

I lov om helsemessig og sosial beredskap (helseberedskapsloven) følger det av § 4-1 femte ledd at: Tjenesteplikt etter paragrafen her gjelder bare i den utstrekning mobiliseringsdisponering i Forsvaret ikke er til hinder, med mindre noe annet er bestemt i lov. Med tanke på at «mobiliseringsdisponering» er et begrep som ikke benyttes i lovforslaget, bør man vurdere formuleringen i helseberedskapsloven slik at begrepsbruken blir ensartet og tydelig for både henholdsvis helse – og forsvarsmyndighetene. I den forbindelse kan det også kommenteres at det generelt er viktig at det arbeides mot en felles begrepsbruk, slik at forsvarsloven og øvrig lovgivning benytter samme begrepsapparat.

2.16 § 18

Paragraf 18 første ledd tredje punktum er overflødig og kan tas ut.

Siste punktum kan med fordel strykes.

Kommentar til lovforslagets §§ 18 og 19

Det er viktig at loven har en enhetlig begrepsbruk. «Tjenestens varighet», «tjenestetid», «tjenestens lengde» benyttes om hverandre. Hvis dette betyr det samme, så bør tilsvarende begrepsbruk benyttes. Videre bør rekkefølgen på disse paragrafene byttes om. Det er mer naturlig at man først behandler hvem som kan innkalles, før man sier noe om varighet.

2.17 § 20

I første ledd står det at tjenestepliktige som er innkalt til tjeneste, plikter å la seg vaksinere, og godta at Forsvaret gjennomfører andre tiltak som er nødvendige for å forebygge smittsomme sykdommer. Det kommer ikke klart fram at denne plikten også omfatter tjenestepliktige med et tilsetningsforhold til Forsvaret eller som har inngått annen kontrakt om tjeneste med Forsvaret. Første ledd bør lyde:

Tjenestepliktige som er innkalt til tjeneste og tjenestepliktige som er i tjeneste, plikter å la seg vaksinere, og godta at Forsvaret gjennomfører andre tiltak som er nødvendige for å forebygge smittsomme sykdommer.

FST er positive til at plikten til å la seg vaksinere og godta at Forsvaret gjennomfører andre tiltak som er nødvendige for å forebygge smittsomme sykdommer plasseres i loven. I høringsnotatet presiseres det at plikten til vaksinering og andre tiltak for å forebygge smittsomme sykdommer også omfatter tjenestepliktige i Forsvaret. I forslag til § 20 følger det at det er tjenestepliktige som er innkalt til tjeneste som har plikt til å la seg vaksinere, og godta at Forsvaret gjennomfører andre tiltak som er nødvendige for å forebygge smittsomme sykdommer. Sett i sammenheng med FDs presisering er «innkalt til tjeneste» et vilkår som er egnet til å gjøre det uklart om plikten gjelder alle tjenestepliktige, herunder tilsatte og stadig tjenestegjørende, eventuelt hva som ligger i innkalt til tjeneste. Formuleringen fremstår således uklar og bør endres og presiseres.

Det legges til grunn at foreslått formulering om å «godta at Forsvaret gjennomfører andre tiltak som er nødvendige for å forebygge smittsomme sykdommer» er ment å ha samme materielle innhold som «underkaste andre forebyggende forholdsregler mot smittsom sykdom».

I og med at tjenestepliktige har plikt til å la seg vaksinere er det viktig at Forsvaret har kjennskap til hvilke vaksiner som den tjenestepliktige allerede har fått før tjeneste. Mange tjenestepliktige har reist til utlandet og allerede fått flere vaksiner. Forsvaret har derfor behov for sikre at den tjenestepliktige ikke påføres unødvendige vaksiner med fare for bivirkninger. Dette fordrer at Forsvaret må kunne hente oversikt over tidligere vaksinasjoner fra SYSVAK. SYSVAK er et nasjonalt vaksinasjonsregister som holder oversikt over vaksinasjonsstatus hos den enkelte og over vaksinasjonsdekningen i landet. Det antas at denne muligheten følger av gjeldende lovgivning og lovforslaget § 7 jfr. §§ 8 og 59, men dette bør vurderes, og en slik adgang bør inntas særskilt.

Tilsvarende må Forsvaret også registrere alle satte vaksiner i det nasjonale registeret.

2.18 § 21

Bestemmelsen regulerer gjennomføringen av førstegangstjenesten, og er ment å videreføre vernepliktsloven § 11 første ledd. Under punkt 7.4.5 i høringsnotatet står det at FD foreslår å stryke henvisningen til vernepliktsloven § 30, og at forhold som nevnt i vernepliktsloven § 30 er ment innfortolket i «særlige forhold». FST kan ikke se at uttrykket «særlige forhold» er benyttet i § 21.

2.19 § 23

Første punktum i forslaget bestemmer at årlig HV-tjeneste skal gjennomføres sammenhengende. Hvl. § 10 har teksten «...normalt sammenhengende...». Forslag til ny tekst i loven: «...Den årlige heimevernstjenesten etter § 17 andre ledd bokstav c gjennomføres normalt sammenhengende...».

Forslagets tekst fjerde punktum «...departementet kan gi forskrift om gjennomføring av årlig heimevernstjeneste og bistand til arrangementer...», bør omformuleres slik at «...bistand til

---

---

arrangementer...» fjernes fra punktet og snarere omfatter hele Forsvaret. Forsvarets øvrige avdelinger yter også bistand til arrangementer. Formuleringen bør derfor ikke begrenses til HV.

2.20 § 24

Første punktum kan misforstås fordi paragrafen også omhandler tjenesteplikt. Denne setningen er rettet mot HV-ungdom, men disse har ikke tjenesteplikt (jfr. Hvl. § 6). Setningen bør eventuelt omformuleres eller strykes.

Begrepet «personer» nyttes i andre punktum. Dette bør endres til «tjenestepliktige» eller «personell».

Forslagets tekst mangler presiseringer om personell over tjenestepliktig alder som skriver kontrakt med HV, denne tjenesten medfører ikke styrkedisponering (fra Hvl. § 5).

I tredje punkt står det «...Tjenestepliktige kan ikke inngå kontrakt om heimevernstjeneste mens de har tjenesteplikt i andre deler av Forsvaret...». Dette punktet anbefales strøket. For HV er det ønskelig at personell kan disponeres i HV selv om de har tjenesteplikt i f eks Hærens styrkeregister. Dette vil kunne sikre direkte overføring av aktuelt personell fra førstegangstjeneste til HV, noe som vil kunne sikre et bedre rekrutteringsgrunnlag, raskere overføring av vernepliktige til HV og bidra til en bedre personelldekning i styrkestrukturen i HV på sikt.

2.21 § 26

FD foreslår å videreføre vernepliktsloven §§ 10 andre ledd og 11 andre ledd i § 26 med visse språklige endringer for å gjøre bestemmelsen enklere. Samtidig foreslås det en forskriftshjemmel i § 26 tredje ledd som gir departementet myndighet til å gi forskrift om hvilken utdanning som har betydning for Forsvaret, om tjenestevilkår, om tilleggstjeneste for tjenestepliktige som får offisers-, befals- eller spesialisert opplæring, og om innkalling til tjeneste.

Forsvaret må kunne rekruttere, utvikle og anvende personell med sivil utdanning. Generelt må det sikres at foreslått bestemmelse med sine språklige endringer ikke innebærer formuleringer som innsnevrer rekrutteringen, utviklingen og anvendelsen av dette personellet.

2.22 § 31

FST ønsker å kommentere viktigheten av systemperspektiv i samspillet mellom Forsvarets behov og det sivile samfunnets behov. I et totalforsvars – og samvirkeperspektiv er det viktig å se det slik at Norge har ett offentlig helsevesen, noe som innebærer tverrdepartementet samarbeid. For å oppnå et godt totalforsvar anerkjenner Forsvaret viktigheten av at tjenestepliktige som på grunn av sivil stilling eller fagkyndighet bør fortsette i sin sivile virksomhet, kan fritas for eller få utsatt fremmøte til tjeneste i Forsvaret i krig, når krig truer eller ved styrkeoppbygging. Samtidig er det viktig at Forsvaret får tilgang til personell med kompetanse som Forsvaret ikke kan unnvære dersom personell med tilsvarende kompetanse ikke er tilgjengelig. I høringsnotatet vises det til at unntak da kan gjøres fra utgangspunktet om at tjenestepliktige som bekler nøkkelroller for å opprettholde samfunnskritiske funksjoner normalt skal gis fritak for fremmøte i Forsvaret. Det bør i den forbindelse vurderes om dette bør fremgå eksplisitt av loven.

Behovet for samarbeid og systemperspektiv kan synliggjøres blant annet ved Forsvarets behov for medisinsk fagpersonell. I tråd med totalforsvarskonseptet er det av stor viktighet at Forsvarets og det sivile samfunnets behov for og disponering av slikt personell er koordinert og avklart. Både fordi disse tjenestene skal virke sammen og fordi et koordinert og avklart forhold til hvor personellet har tjenesteplikt og skal møte vil minimere virkningene av at en person kun kan oppfylle en beredskapsfunksjon.

Det er behov for å få redefinert fritaksordninger, herunder prioriteringer. FST er derfor skeptisk til at handelsflåten, som var nevnt spesielt i den opprinnelige loven, nå er utelatt. Vi kan heller ikke finne noen begrunnelse for hvorfor handelsflåten ikke er tatt med i den nye teksten.

2.23 § 33

Det bør vurderes om ikke regelen om Heimevernets reaksjonstid fortsatt bør stå i loven. En slik bestemmelse kan inntas i for eksempel forsvarsloven § 5 annet ledd nytt annet punktum, og lyde slik:

«Tjenestepliktige i Heimevernet skal holde seg klar til tjeneste på kort varsel i situasjoner som beskrevet i § 33».

Vurder om denne bør komme tidligere i kapitlet. Den kommer nå til slutt, også etter «tilleggstjeneste».

2.24 § 38

Vurder om begrepet «flere ganger» i andre ledd bør gjøres mer presist. Eksempelvis «flere enn en gang», eller «to eller flere ganger».

Vurder å omskrive setningen i femte ledd. «Ikke noe er til hinder for det» fremstår noe muntlig.

2.25 § 45

Første ledd 1. punktum; Setningen «eller de kan tilsettes fast til de fyller 35, eller fast til de fyller 60 år», bør endres til «eller de kan tilsettes fast til de fyller 35 eller 60 år».

Første ledd 2. punktum. Det fremgår av første ledd 2. punktum at «De som er tilsatt midlertidig, skal fratre stillingen uten oppsigelse». Her bør det presiseres at det er ved utløpet av tilsettingsforholdet at man skal fratre uten oppsigelse.

2.26 § 47

Militært tilsatte tilsettes i grad og forsvarsgren, men disponeres i stilling. Når det i forslag til lovtekst er brukt formuleringen «..., har ikke rett til å si opp stillingen sin» så kunne det forstås slik bestemmelsen omhandlet kun den konkrete stillingen som de var disponert i og ikke tilsettingsforholdet som sådan. Ref. også ordlyden i § 54.

§ 47 første ledd bør lyde:

Militært tilsatte som er pålagt tjeneste som motytelse for opplæring og utdanning betalt av Forsvaret, har ikke rett til å si opp sitt tilsettingsforhold.

2.27 § 50

Etter § 50 (2) kan de som har inngått kontrakt om tjeneste i internasjonale operasjoner si opp kontrakten med tre måneders oppsigelsesfrist. Bestemmelsen er ment å videreføre Forsvarspersonelloven § 16 andre ledd. Etter fpl. § 16 andre ledd kan imidlertid personell som har inngått kontrakt si den opp med tre måneders varsel etter at vedkommende er blitt disponert til tjeneste. Presiseringen «etter at vedkommende er blitt disponert til tjeneste» er ikke videreført i den nye bestemmelsen. Grunnen til dette er ikke beskrevet i høringsnotatet. Dette vil kunne medføre en dårligere utnyttelse/tilgjengelighet på personell som har inngått kontrakt om tjeneste i internasjonale operasjoner.

2.28 § 55 og 56

§ 55 regulerer Forsvarets ansvar overfor personer som deltar i internasjonale operasjoner, og deres pårørende. I § 56 reguleres statens erstatningsansvar overfor sivilt og militært tilsatte som følge av tjeneste i internasjonale operasjoner. Angående forskjellen i begrepsbruken. Skal begrepet «personer som deltar i internasjonale operasjoner» i § 55 forstås annerledes en «sivilt eller militært tilsatte» i § 56? Dersom differensieringen ikke er tilsiktet bør det vurderes å benytte samme begrep i begge bestemmelsene for å unngå uklarheter og tolkningstvil. § 56 første ledd nevner ikke erstatningsansvar overfor vernepliktige som deltar i internasjonale operasjoner. I høringsnotatet punkt 7.7.8 står det at erstatningsansvaret etter forsvarspersonelloven også gjelder overfor vernepliktige.

Lovforslaget § 55 er en videreføring og samling av enkelte bestemmelser fra forsvarspersonelloven. Det fremgår av bestemmelsens andre ledd andre setning at slik rett til oppfølging gjelder i ett år etter endt tjeneste. FST viser til bl.a. Ot.prp. nr. 67 (2007 – 2008) hvor tidsangivelsen – og begrensningen er nærmere omtalt. Behovet for psykiatrisk og psykologisk oppfølging vil først kunne materialisere seg på et noe senere tidspunkt enn etter endt tjeneste. Selv om Forsvaret også har et ansvar for å sørge for at

---

den enkelte får en god overgang til helse – og omsorgssektoren, vil formålet med at det er Forsvaret som står for oppfølgingen den første tiden best kunne ivaretas ved at tilbudet om ett års oppfølging ikke begrenses til å gjelde fra etter endt tjeneste.

Forslag til ny § 55 første ledd omhandler personer som deltar i internasjonale operasjoner. Begrepet «delta» er ikke definert. Hva innebærer det å delta i en internasjonal operasjon - er det noe annet enn å gjøre tjeneste? Siden dette ikke er definert, kan man risikere at også personell i støttefunksjoner som reiser til operasjonsområdet for en internasjonal operasjon, vil bli omfattet av retten til oppfølging. Denne typen personell er i dag på tjenestereise, for eksempel som teknisk støtte, støtte fra SMT etc. FST mener derfor at dette begrepet må byttes ut med «gjør eller har gjort tjeneste i», jf. andre ledd.

I forslag til ny § 56 fremgår at retten til erstatning kun gjelder for militært tilsatte. Dvs. ikke de som ikke kan beordres og som tegner egen kontrakt (ny § 50). Dette kan ikke medføre riktighet, og FD bes vurdere å endre begrepet «militært tilsatte» til «personer». Eventuelt bør «personell-begrepet» benyttes som samlebegrep om alle kategorier som tjenestegjør i internasjonale operasjoner.

2.29 § 59

Forsvaret blir av og til nektet tilgang til nødvendige opplysninger om utskrivningspliktige og vernepliktige med bakgrunn i taushetsplikt. Sivilbeskyttelsesloven § 8 andre ledd gir bestemmelse om plikt til å gi Sivilforsvarets myndigheter opplysninger uten hinder av taushetsplikt. Verken vernepliktsloven eller forslaget til ny lov har tilsvarende bestemmelse, noe som er nødvendig for å kunne utøve en forsvarlig og rettferdig vernepliktsforvaltning. § 59 bør lyde:

Offentlige myndigheter, arbeidsgivere, utdannings- og helseinstitusjoner, prester og forstandere i tros- og livssynssamfunn skal uten hinder av taushetsplikt på forespørsel fra Forsvaret gi opplysninger om personer som er knyttet til dem eller registrert hos dem, fra det året de fyller 17 år. Det kan ikke kreves betaling for slike opplysninger.

Lovforslaget § 7 regulerer Forsvarets rett til å innhente og behandle personopplysninger, mens § 59 regulerer plikt til å gi opplysninger til Forsvaret. Tematisk bør det vurderes å plassere disse bestemmelsene sammen slik at forholdet mellom disse bestemmelsene fremstår tydeligere.

2.30 § 67

Bestemmelsen viderefører straffebestemmelsene i de opprinnelige lovene. Forsøk og medvirkning er ikke nevnt i bestemmelsen. Begrunnelsen for dette er at forsøk og medvirkning er straffbart, og derfor ikke trenger å nevnes særskilt i loven. En setning om at forsøk og medvirkning er straffbart vil bidra til å gjøre straffebestemmelsen tydeligere og mer forutsigbar. Et av formålene med revisjonen er nettopp å gjøre loven enklere å forstå og finne frem i, derfor bør forsøk og medvirkning reguleres i § 67.

Bestemmelsen viderefører heimevernsloven § 32 nr. 2 (og vernepliktsloven § 48 nr. 2). Av de någjeldende bestemmelsene fremgår det uttrykkelig at beruselse, forsinkelser og forstyrrelser straffes med bøter. Dette fremgår imidlertid ikke av forslaget til § 67 (eller §§ 9 og 19).

Av lovforslaget § 63 følger et forbud mot å møte beruset til tjeneste. Konsekvensen ved brudd er refs etter § 66. Det kan derfor ikke ilegges straff for overtredelse av forbudet. At forhold som refses ikke kan straffes er påpekt i høringsnotatet punkt 7.9.2, men det er ikke trukket noen link til HV-loven. Når det står i høringsnotatet at HV-loven § 32 nr. er videreført i § 67 første ledd bokstav b og c, blir det feil hva angår beruselse.

Lovforslaget setter ikke forbud mot å møte beruset til sesjon, og heller ikke mot å komme for sent eller forstyrre/hindre møter. Selv om det må antas å være nokså åpenlyst at de ovennevnte handlinger ikke er tiltatt, kreves hjemmel for å ilegges refs/straff. Slik hjemmel kan delvis finnes i militær straffelov og militær disiplinærlov. Den gjelder imidlertid kun ansatte, vernepliktige etc. som bryter sine tjenesteplikter og militær skikk og orden, og vil i utgangspunktet ikke kunne benyttes på personer som møter på sesjon.

Hvis formålet var å videreføre HV-loven § 32 nr. 2 direkte i forsvarsloven § 67 b og c, slik det fremgår av høringsnotatet, bør dette sees på en gang til. Hjemmel for straff/refs av militært personell foreligger,

men er vanskeligere tilgjengelig og mer uklar enn etter HV-loven og vernepliktsloven. Med mindre personer innkalt til sesjon også omfattes av de ovennevnte lover, foreligger ikke hjemmel for straff/refs slik det per dags dato gjør etter vernepliktsloven § 48 nr. 2.

3 Konklusjon

FST/P er i positive til å samle dagens lover til en felles lov og til ambisjonen om å forenkle språket i lovverket.

Forsvaret ser frem til videre arbeid innen lov og forskrifter.

Trond Kotte (ef)
Brigader
NK FST/P